

Kabinet: Psychische kindermishandeling komt niet expliciet in de wet

Psychische kindermishandeling is in het Wetboek van Strafrecht 'niet nader gedefinieerd' en is op deze manier 'niet expliciet strafbaar gesteld', bevestigen de drie ministers van Justitie en Veiligheid, Volksgezondheid en Rechtsbescherming vandaag aan de Tweede Kamer¹.

Antwoord op vragen van de leden Buitenweg en Westerveld over geweld in de jeugdzorg²

*„[...]Nu de grenzen van de strafbaarheid van **psychische kindermishandeling** op grond van het huidige recht **nog niet zijn uitgekristalliseerd**, acht ik een herziening van het Wetboek van Strafrecht op dit punt vooralsnog niet opportuun.[...]”*

[Naar aanleiding van bovenstaande uitspraak van minister Dekker volgen onderstaand enkele bronnen om psychische/emotionele kindermishandeling nader te kunnen uitkristalliseren en te kunnen verankeren in \(bestaande\) wetsteksten.](#)

Emotionele mishandeling en verwaarlozing van kinderen de late gevolgen en behandeling³

(enkele extracties m.b.t. emotionele kindermishandeling)

Wat is kindermishandeling?

Kindermishandeling staat in de Jeugdwet omschreven als: “*Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel*” (artikel 1.1 Jeugdwet). Hierin zijn de belangrijkste aspecten dat de mishandeling actief of passief kan zijn, dat de minderjarige afhankelijk is van de dader en dat de schade ook kan dreigen te gebeuren. In de wet wordt rekening gehouden met dat het kind niet per definitie al beschadigd is, dan wel fysiek dan wel psychisch ten tijde van de melding.

Vormen van kindermishandeling

Er worden wel verschillende vormen van kindermishandeling onderscheiden. De meest grove is die tussen commissie, het actief schade toebrengen aan het kind, ook wel mishandeling genoemd, en omissie, het passief schade aanbrengen aan het kind, ook wel verwaarlozing genoemd (Gilbert et al., 2009; Miller-Perrin & Perrin, 2013). Hiernaast wordt een verdeling gemaakt in lichamelijk en emotioneel. Hiermee kan kindermishandeling onder worden verdeeld in vier verschillende vormen: emotionele mishandeling, emotionele verwaarlozing, lichamelijke verwaarlozing en lichamelijke mishandeling.

	Commissie	Omissie
Fysiek	Lichamelijke mishandeling	Lichamelijke verwaarlozing
Emotioneel	Emotionele mishandeling	Emotionele verwaarlozing

¹ www.ad.nl opgeroepen 09.09.2019

² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2019D34565&did=2019D34565>

³ Vries, P. de & Houwelingen, S. van (2018). Behandeling bij de late gevolgen van emotionele mishandeling en verwaarlozing. Wat werkt? Leiden: Universiteit van Leiden.

Bij officiële meldingen bij Veilig Thuis, wordt verwaarlozing verder opgedeeld in lichamelijke verwaarlozing, pedagogische verwaarlozing en affectieve verwaarlozing. In vergelijking met de in dit verslag gebruikte definities zijn pedagogische en affectieve verwaarlozing gelijk aan emotionele verwaarlozing.

Los van deze vier onderscheidde vormen van kindermishandeling, wordt seksueel misbruik beschouwd als aparte vorm van kindermishandeling die alle vier hier boven beschreven vormen kan aannemen. In dit hoofdstuk zal per vorm van kindermishandeling een uitleg gegeven worden, gevolgd door de gevolgen hiervan. De late gevolgen worden in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt voor emotionele mishandeling, emotionele verwaarlozing en lichamelijke verwaarlozing.

Emotionele mishandeling

Bij emotionele mishandeling ontbreekt voor het kind een veilige en ondersteunende omgeving voor de ontwikkeling van het kind. Hierin worden de emotionele gezondheid en ontwikkeling van het kind bedreigd en/of belemmerd (WHO, 2006). Voorbeelden van emotionele mishandeling zijn schreeuwen naar het kind, het belachelijk maken van het kind, kinderen intimideren, discrimineren, en afwijzen of elke andere vorm van niet-fysiek geweld. Ook het meemaken van huiselijk geweld behoort tot emotionele mishandeling.

Als er een foto werd gemaakt, zeiden ze tegen me: "Je tanden zijn lelijk, glimlach maar niet"

Mij werd verteld "je bent een gedrocht", "je bent lelijk", "niemand zal van je houden", "je bent een duivelskind" en "je kunt beter dood zijn"

In het pleeggezin waar ik seksueel werd misbruikt, zeiden ze: "jij wordt toch niet geloofd" en "Je zal hoer worden voor je 18e en achter de kinderwagen lopen"

Mijn vader vertelde me dat ik lesbisch was. Dat ik niet "goed genoeg" was. Hij vertelde me ook dat ik beter een jongetje had kunnen zijn.

Mijn moeder noemde ons regelmatig "kutkinderen" en "stelletje dieven"

Vanuit huis heb ik meegekregen dat ik te dik, te stom en te lelijk was. Hierdoor heb ik aangeleerd dat ik een slecht kind ben.

"Ik was opgevoed te geloven dat ik geen eigenwaarde had, dat ik mezelf moest haten". Ik was een "betweter", "dom" en "arrogant"

Emotionele mishandeling is één van de meest voorkomende vormen van kindermishandeling (Schellingerhout & Ramakers, 2017). Het scholierenonderzoek heeft aangetoond dat 143 op de 1.000 leerlingen in het voortgezet onderwijs ooit te maken hebben gehad met emotionele mishandeling. Helaas is het ook één van de minst onderzochte vormen van kindermishandeling. Door professionals wordt deze vorm minder gesignaleerd, vaak omdat dit achter de voordeur plaatsvindt en een kind geen duidelijke (lichamelijke) signalen hoeft te tonen.

Omdat de kennis over deze vorm van kindermishandeling sterk aan het groeien is, is ook het aantal meldingen bij Veilig Thuis hierover toegenomen. In 2017 waren de meeste meldingen betreffende kindermishandeling, toegespitst op emotionele mishandeling (Centraal Bureau voor de Statistiek; CBS, 2018). In het rapport van Veilig Thuis komt naar voren dat meer dan de helft van de meldingen, in een groot deel van de verschillende regio's van Veilig Thuis, de aard van het geweld wat tot de melding heeft geleid emotionele mishandeling is. De ernst van dit probleem ligt niet enkel bij deze getallen, maar voornamelijk bij de kennis dat niet alle gevallen van mishandeling gemeld worden. De cijfers die bekend zijn, zijn slechts een klein topje van de grote ijsberg.

Als direct gevolg op emotionele mishandeling, is uit de interviews naar voren gekomen dat kinderen gaan geloven wat hen verteld wordt.

Ik heb de emotionele mishandeling ervaren als één van de moeilijkste. Lichamelijk kan je je weren, constant onderdrukt worden, kun je niet weren. En het ergste is, je gaat het geloven.

De emotionele mishandeling was erger dan het seksueel misbruik. Het heeft me geschaad in mijn psychologische ontwikkeling.

Hiernaast wijst recent onderzoek steeds vaker uit dat de late gevolgen van emotionele mishandeling als het meest ernstig worden ervaren en waar slachtoffers op latere leeftijd meer problemen mee ervaren (Gilbert et al., 2009; Miller-Perrin & Perrin, 2013; Perry & Szalavitz, 2006). Zo heeft onderzoek ook aangetoond dat, in vergelijking met andere vormen van kindermishandeling, emotionele mishandeling de sterkste voorspeller is voor negatieve gevolgen op het gebied van psychologisch functioneren en psychopathologie (Miller-Perrin & Perrin, 2013). Het meemaken van emotionele mishandeling draagt de grootste verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van psychopathologie op latere leeftijd, vergeleken met de andere vormen van kindermishandeling (Cecil, Viding, Fearon, Glaser, & McCrory, 2017). Dit beeld komt overeen met meerdere interviews die af zijn genomen ten behoeve van dit onderzoek. Als late gevolgen van emotionele mishandeling zijn gevonden: internaliserende problematiek; vijandigheid; PTSS; en dissociatie.

NJi: Psychische/emotionele mishandeling⁴

„Van psychische of emotionele mishandeling is sprake wanneer ouders of andere opvoeders met hun houding en gedrag afwijzing en vijandigheid uitstralen tegenover het kind.

Ouders kunnen het kind regelmatig uitschelden, opzettelijk bang maken of vertellen dat het niet gewenst is. Psychische mishandeling kan ook bestaan uit kleinerende of denigrerende uitspraken naar het kind zelf of tegenover anderen, waar het kind bij is. Ten slotte vallen opsluiten en vastbinden van het kind onder psychische mishandeling. Psychische mishandeling kenmerkt zich door een chronisch, ernstig en escalerend patroon in de negatieve manier van omgaan met een kind."

NCJ: Richtlijn: Kindermishandeling (2016)⁵

Emotionele en psychische verwaarlozing of mishandeling?

Waar bij verwaarlozing altijd sprake is van het nalaten en in gebreke blijven door de ouders, is bij mishandeling juist wel sprake is van actief handelen. Het gedrag van de ouder is bij emotionele mishandeling altijd negatief, vijandig en afwijzend van aard.

Van psychische of emotionele mishandeling is sprake wanneer:

- de ouder met zijn/haar houding en gedrag afwijzing en vijandigheid uitstraalt naar het kind;
- de ouder de jeugdige regelmatig uitscheldt, of de jeugdige laat weten dat het ongewenst is;
- de ouder de jeugdige opzettelijk bang maakt;
- de ouder op een denigrerende manier spreekt over de jeugdige tegenover anderen, waar de jeugdige zelf bij is;
- de ouder de jeugdige opsluit en vastbindt (maar dit zou je ook lichamelijke mishandeling kunnen noemen);

---

⁴ <https://www.nji.nl/nl/Kindermishandeling-Probleemschets-Definitie/Psychische-mishandeling>

⁵ <https://www.ncj.nl/richtlijnen/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=12&rlpag=1634>

- de jeugdige getuige is van huiselijk geweld tussen de ouders of andere gezinsleden.

Jurisprudentie

Onderstaand diverse vormen van psychische kindermishandeling genoemd in procedures. Dit zijn vaak stellingen van de ouders en niet per se de mening van de rechters. Dit geeft wel een bepaald beeld van wanneer er sprake is van psychische/emotionele kindermishandeling.

A) Ouderverstoting (**expliciet genoemd: psychische of emotionele kindermishandeling**):

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBMNE:2019:166>
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBMAA:2007:BA7155>
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2016:6932>
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBSHE:2012:BY1959>

B) Ouderverstoting (**slechts genoemd: kindermishandeling**):

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBSHE:2012:BW5616>

C) Psychische/emotionele kindermishandeling:

[...]Volgens de stichting bestaat bij de moeder niet het inzicht dat dreigen met opsluiting in een kast schadelijk is voor een kind[...]

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2015:1632>

"De wijze waarop de moeder hem betreft in haar frustraties over de vader en de minderjarige onder druk zet om zich primair loyaal te tonen aan haar en zijn Amerikaanse identiteit is een vorm van structurele psychische kindermishandeling."

"Geforceerd disfunctionerend co-ouderschap moet volgens de vader worden gezien als een vorm van kindermishandeling."

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHDHA:2017:2311>

D) Psychisch geweld/psychische mishandeling:

[...]in de vorm van bedreiging, manipulatie en kleineren[...]

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2019:1650>

[...]het vele schreeuwen en vloeken van de moeder tegen de kinderen[...]

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2019:5388>

E) PCF - Pediatric Condition Falsification oftewel Münchhausen by Proxy:

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBHAA:2008:BD1145>

F) Niet nader gespecificeerde (psychische) kindermishandeling:

"In het aan het verzoek tot ondertoezichtstelling ten grondslag liggende raadsrapport van 12 maart 2012 wordt gesproken over psychische kindermishandeling als gevolg van de forse echtscheidingsstrijd tussen de ouders."

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHARL:2014:418>

"Hierbij miskent de vader het effect van de kindermishandeling op [zoon] die nog volop bezig is met de verwerking van het trauma dat zijn moeder hem in het verleden ernstig ziek heeft gemaakt.

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDOR:2012:BX9147>

"Uit onderzoek blijkt dat de grens tussen partnergeweld en kindermishandeling niet eenvoudig te trekken is. De vader schuwt huiselijk geweld niet."

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSGR:2012:BW6566>

Lijst met (niet incidenteel) gedrag welk onder psychische kindermishandeling zou kunnen vallen

(Be)dreigen

Bang maken

Belachelijk maken

Dwingen een hoger schoolniveau te behalen dan het kind aankan

Geen gelegenheid geven om met andere kinderen te spelen

Geen steun voor het kind

Geen waardering voor het kind

Het kind laten merken dat het niets voorstelt

Isoleren

Kleineren

Onzeker maken

Overdreven zwaar straffen voor kleine fouten

Overvragen

Schuld geven van een verbroken relatie of een echtscheiding

Te hoge eisen stellen

Treiteren

Uitschelden

Vernederen

Wanneer ouders zich onvoorspelbaar gedragen in boos of juist lief reageren (dan weet het kind ook niet meer wat het van zijn ouders kan verwachten)

...nog verder aan te vullen